

مروری بر پژوهشهای پژوهشگران بسیجی کشور*

دکتر فیضی

چکیده

این مقاله نگاهی دارد به پژوهشها و تحقیقاتی که طی فراخوانی عمومی از سوی مرکز مطالعات و پژوهشهای ارتش بیست میلیونی در سال ۱۳۷۳ از پژوهشگران بسیجی به عمل آمده، مجموعاً ۱۰۴ پروژه از سراسر کشور در آن شرکت نمودند که قسمت بیشتر شرکت کنندگان از استانهای تهران، گیلان، اردبیل، آذربایجان شرقی، مازندران و استان مرکزی بوده‌اند. شرکت کنندگان با میانگین سنی ۳۹ - ۳۱ سال پژوهشگران جوان محسوب می‌شوند.

تعداد پژوهشها از سال ۱۳۷۰ به بعد سیر صعودی داشته است، ۶۵/۲۷ درصد پژوهشگران دارای مدارج فوق لیسانس و بالاتر بوده‌اند.

پژوهشها در شاخه‌های مختلف فرهنگی، مذهبی، کشاورزی، اجتماعی، اقتصادی، پزشکی، فنی، مهندسی و دیگر موارد انجام گرفته است و از میان کل شرکت کنندگان خانمها ۱/۳۹ درصد را به خود اختصاص داده‌اند.

منابع مورد استفاده در هر پژوهش به طور متوسط حدود ۳۰ منبع برآورد شد و ۶۰/۲۱ درصد پروژه‌ها در ارزیابی که توسط کارشناسان صورت گرفته امتیاز متوسط و بالاتر را کسب نموده‌اند.

مقدمه

جهان امروز نقش مؤثر پژوهش را در پیشرفت جوامع به طور بسیار جدی قبول کرده است، طوری که اکثریت قریب به اتفاق امور بر اساس تحقیقات پایه ریزی می‌شود و امور موفق، اموری هستند که بر اساس تحقیقات دقیق و اصولی، برنامه ریزی شده و به اجرا درآمده‌اند، به همین جهت است که پژوهشها از سرمایه‌های بسیار ارزشمند ملل

* - مرکز مطالعات و پژوهشهای ارتش بیست میلیونی.

محسوب می‌گردند و کشورهای توسعه یافته سالانه مبالغ هنگفتی را به امر تحقیقات در زمینه‌های مختلف اختصاص می‌دهند. اگر چه اکثر کشورهای در حال توسعه بر اهمیت پژوهش واقفند، ولی موانع گوناگونی در راه رسیدن آنها به نقطه قابل قبول وجود دارد. واقعیت آشکار این است که مملکت ما نیاز به پژوهشهای متناسب با امکانات، موقعیت و فرهنگ جامعه دارد که منحصراً باید در کشور خودمان انجام پذیرد و الگوپذیری با تقلید از ممالک دیگر در بیشتر موارد یا امکان پذیر نیست یا این که شدیداً محدودیت دارد. امید است با ارج نهادن و استفاده صحیح از نتایج به دست آمده از تحقیقات و با بهره‌گیری از تکنولوژیهای جدید، نیروهای پژوهشگر بخصوص پژوهشگران بسیجی در اولویت‌های مورد نیاز جامعه بسیج و هدایت شوند و بسیجیان در این صحنه مبارک و پراهمیت نیز موفق و سرافراز بیرون آیند.

روش پژوهش

جامعه مورد مطالعه، بسیجیان پژوهشگری هستند که طی فراخوانی از طریق جراید، تحقیقات، ترجمه، اختراعات و مقالات خود را به مرکز مطالعات و پژوهشهای ارتش بیست میلیونی ارسال نمودند.

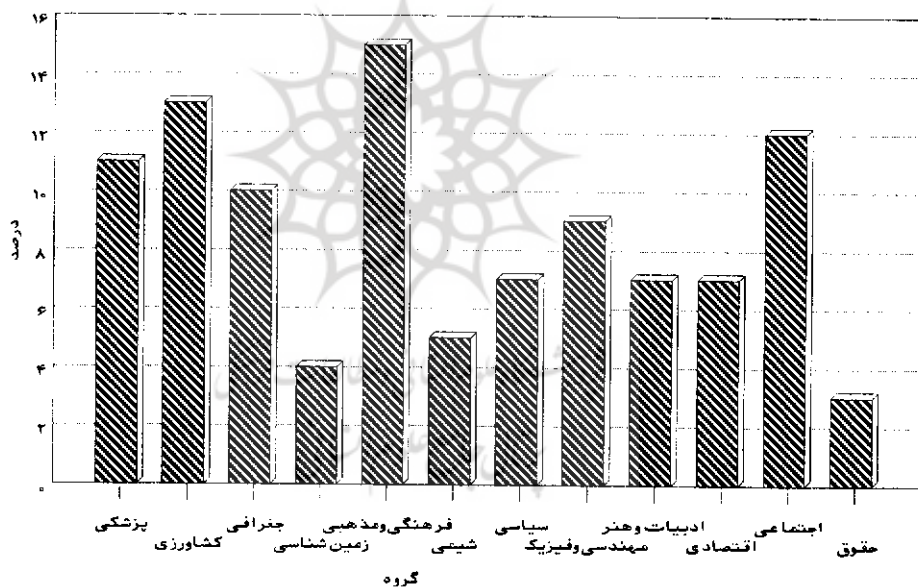
روش پژوهش، مطالعه کتابخانه ای است که بر روی تحقیقات رسیده انجام گرفت. از مجموع ۷۲ شرکت کننده بسیجی مجموعاً ۱۰۴ پژوهش، مقاله، ترجمه و اختراع در این فراخوان شرکت نمودند که شامل ۸ مورد ساخت دستگاههای مختلف «مشابه خارجی یا ابتکاری» ۷ مورد ترجمه و حدود ۸۹ مورد تحقیق، کتاب، جزوه، مقاله بود و حدود ۹۸ درصد پژوهشها و مطالعات بین سالهای ۷۳ - ۶۹ انجام گرفته است. نحوه بررسی پژوهش به این صورت انجام گرفت که پس از تعیین محورهای پژوهشها در زمینه جغرافیا، پزشکی، سیاسی، اقتصادی، مهندسی، زمین شناسی و دیگر موارد جهت ارزیابی به متخصصین رشته‌های مختلف به همراه فرم ارزیابی واگذار گردید. داوران بر اساس ۱۲ معیار و ویژگی ذکر شده در فرم، نمره ارزیابی را با سقف نمره ۲۴ تعیین نمودند.

یافته‌ها

از مجموع ۱۰۴ پروژه واصله ۱۴/۴۲ درصد پژوهشهای فرهنگی، ۱۳/۴۶ درصد

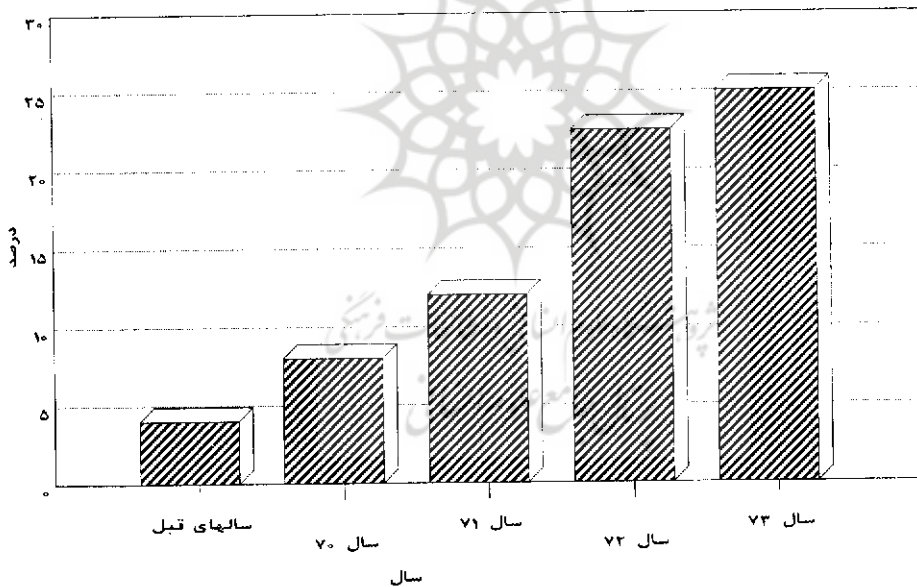
مربوط به بخش کشاورزی، ۱۰/۵۷ درصد مربوط به گروه پزشکی، ۶/۷۳ درصد مربوط به شیمی و فیزیک، و در شاخه‌های ادبیات و هنر، اقتصاد، سیاسی هر کدام ۷/۶۹ درصد و گروه اجتماعی ۱۱/۵۳ درصد، فنی و مهندسی ۶/۷۳ درصد و زمین شناسی، جغرافیا ۱۰/۵۷ درصد پژوهشها را به خود اختصاص داده است. ۲/۸۸ درصد پژوهشها در رابطه با حقوق بود. «نمودار ۱»

پراکندگی نسبی پروژه‌ها به تفکیک گروه

ترجمه در بخشهای مختلف ۶/۷۳ درصد و ساخت دستگاههای مختلف «مشابه خارجی یا ابتکاری» ۷/۶۹ درصد را شامل می‌شد. پژوهشها اکثراً بین سالهای ۷۰ تا ۷۳ انجام گرفته و بیشترین رقم، مربوط به سال ۷۳ است که ۲۵ درصد بود. زمان صرف شده برای هر کدام از پژوهشها بین ۳ ماه تا ۴ سال گزارش شده است. در ۳۰/۵۵ درصد پروژه‌ها سال تحقیق و زمان صرف شده ذکر نگردیده بود. «نمودار ۲»

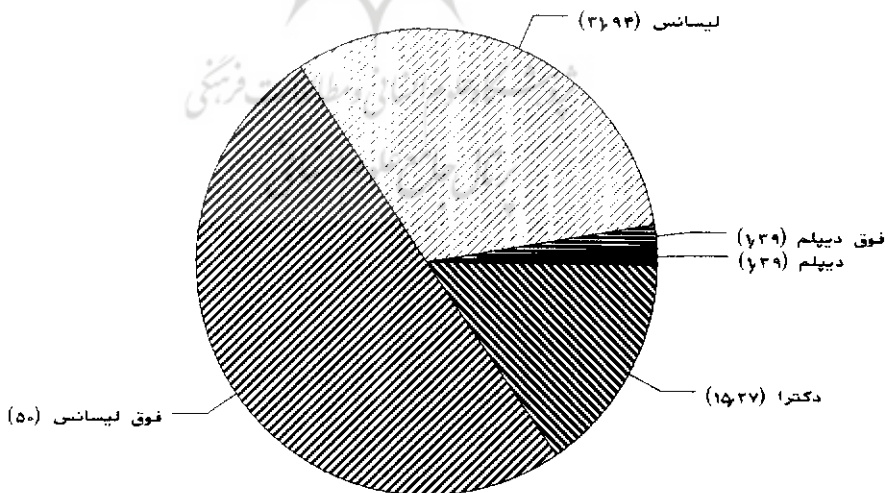
فراوانی نسبی پژوهشها بر حسب سال انجام پژوهش

۶۲/۲۳ درصد پروژه‌ها به عنوان رساله پایان تحصیلات دانشگاهی یا کار تحقیقی به عنوان جزیی از واحد درسی در دانشگاههای دولتی، آزاد و مؤسسات آموزش عالی انجام گرفته است. ۱۲/۵ درصد پروژه‌ها تحت نظارت وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی و ۵ پروژه «۴/۸ درصد» با سرمایه گذاری سپاه پاسداران و وزارت دفاع و ۱۰ پروژه «۹/۶۱ درصد» شخصی و یا تحت نظارت شرکتهای خصوصی و ۲ تحقیق «۱/۹۲ درصد» توسط جهاد دانشگاهی و ۲ تحقیق «۱/۹۲ درصد» توسط جهاد سازندگی انجام پذیرفته است.

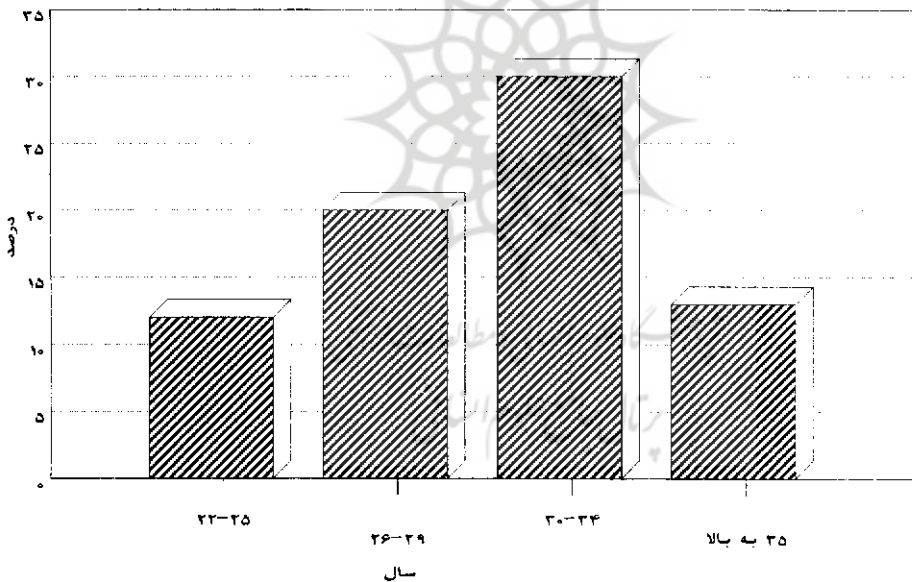
میزان تحصیلات پژوهشگران به ترتیب؛ ۱۵/۲۷ درصد دکترا، ۵۰ درصد فوق لیسانس، ۳۱/۹۴ درصد لیسانس، ۱/۳۸ درصد فوق دیپلم و ۱/۳۸ درصد دیپلم بوده‌اند. «نمودار ۳»

فراوانی نسبی مقاطع تحصیلی پژوهشگران بسیجی به درصد

میانگین سنی پژوهشگران ۳۱/۳۹ سال بود. در ۱۳ مورد، «۱۳/۰۸ درصد»، سن ذکر شده بود. ۴۴/۶۴ درصد پژوهشگران در گروه سنی بین ۳۰ - ۳۴ سال قرار داشتند، این گروه سنی بیشترین درصد را به خود اختصاص داده است. در ردیف دوم گروه سنی ۲۶ - ۲۹ سال با ۲۳/۲۱ درصد قرار گرفتند. «نمودار ۴»

پراکنندگی سنی پژوهشگران بسیجی

۷۵ درصد پژوهشگران استانهای محل اقامت خود را ذکر نموده‌اند که بیشترین مقدار ۳۱/۹۴ درصد مربوط به استان تهران است. استان گیلان و مازندران ۱۳/۸۸ درصد و استان اردبیل و آذربایجان شرقی جمعاً با ۱۳/۸۸ درصد مشترکاً در ردیف بعدی قرار گرفتند. استان مرکزی ۶/۹۴ درصد و استان هرمزگان و بوشهر مشترکاً ۵/۵۵ درصد و استان خراسان ۲/۷۷ درصد را به خود اختصاص دادند.

نوع عضویت ۳۷/۵ درصد پژوهشگران بسیجی عادی، ۴۰/۲۷ درصد عضو فعال بسیج، ۵/۵۵ درصد عضو ویژه بسیج بوده‌اند. ۱۶/۶۶ درصد نوع عضویت را مشخص نکرده بودند.

۳۸/۸۹ درصد محققین در سالهای ۶۱ - ۵۹ به عضویت بسیج در آمده‌اند که بیشترین درصد نیز بوده است. جزئیات در جدول شماره ۱ آورده شده است.

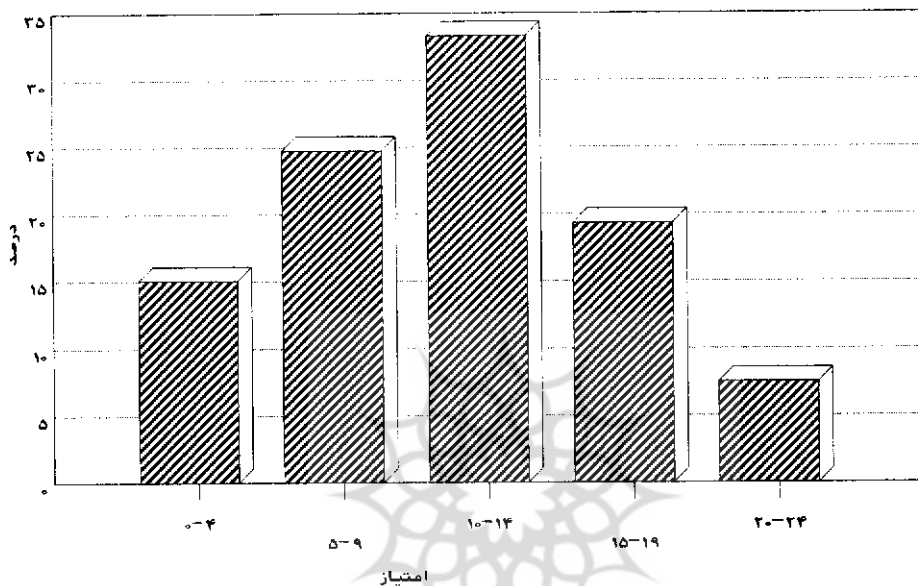
جدول شماره «۱» فراوانی و درصد پژوهشگران بر حسب سال شروع عضویت

درصد	فراوانی	سال عضویت
۳۸/۸۹	۲۸	۵۹ - ۶۱
۱۳/۸۹	۱۰	۶۲ - ۶۴
۶/۹۴	۵	۶۵ - ۶۷
۸/۳۳	۶	۶۸ - ۷۰
۸/۳۳	۶	۷۱ - ۷۳
۲۳/۶۱	۱۷	ذکر نشده «نامعلوم»

۹۸/۶۱ درصد پژوهشگران شرکت کننده را آقایان تشکیل داده و خانمها ۱/۳۹ درصد از کل شرکت کنندگان را شامل شده‌اند.

۷/۵۲ درصد پژوهشها امتیاز عالی «۲۴ - ۲۰» را کسب کردند و ۱۹/۳۵ درصد به امتیاز خوب «۱۹ - ۱۵» دست یافتند و ۳۳/۳۳ درصد متوسط «۱۴ - ۱۰» و ۲۴/۷۳ درصد با امتیاز «۹ - ۵» ضعیف و ۱۵/۰۵ درصد خیلی ضعیف «۴ - ۰» ارزیابی شدند. «نمودار ۵»

فراوانی امتیازات داده شده به پژوهشها

نمودار شماره «۵»

در ۴۸/۳۸ درصد پروژه‌ها منابع ذکر گردیده است که شامل ۱۰۲۷ منبع فارسی و ۳۱۹ عربی و ۳۱۹ منبع انگلیسی می‌باشد. میانگین تعداد منابع برای هر پروژه ۲۹/۹۱ عدد است.

مروری بر پژوهشهای مهم

دکتر محمد اصغرزاده و همکاران «۱۳۰» به موضوعی تحت عنوان «موش با سیستم ایمنی انسان» پرداخته‌اند. پژوهشگران هدف از تولید چنین موشهایی را ایجاد یک نمونه آزمایشگاهی برای تحقیقات مختلف بیان کرده‌اند. لازم به توضیح است که پژوهش فوق در یک گنجره خارجی و یک گنجره داخلی ارائه شده است. و امتیاز

ارزیابی آن معادل ۸۱/۲۵ درصد تعیین گردیده است. رحیم طاهری «۱۳۷۲» در مقاله ای تحت عنوان «بررسی وضعیت موجود بهداشت مدارس شهری (دوره ابتدایی) استان مرکزی در سال تحصیلی ۷۲-۷۱ و مقایسه آن با استانداردهای تعیین شده در آیین نامه بهداشت محیط مدارس» نتیجه گرفته است که وضعیت امکانات بهداشتی مدارس ابتدایی از قبیل تخته، دستشویی، آب‌خوری، توالت، فضای کلاسها و فضای ورزشی، کافی و مطابق استاندارد نیست. در بیان محدودیتهای این پژوهش می‌توان به عدم دسترسی به نمونه انجام شده ای از تحقیقات در زمینه بهداشت محیط مدارس، اختصاص هزینه محدود مالی به طرح تحقیق، بالا بودن هزینه چاپ و کامپیوتر اشاره نمود. این طرح در ارزیابی شورای تحقیقات وزارت آموزش و پرورش نمره قابل قبول کسب نموده و ارزیابی دفتر مطالعات ارتش بیست میلیون ۷۲/۹۱ درصد امتیاز را کسب نموده است.

محمد حسینی «۱۳۷۲» پژوهشی را تحت عنوان «بررسی چگونگی تأثیر آموزش در افزایش کارآرایی و تغییر در طرز رفتار و تفکر کارکنان «شرکت ملی فولاد ایران ۱۳۷۱» انجام داده است.

این مجموعه مشتمل بر شش فصل بوده که پس از شناسایی طرح تحقیق به پیشینه مطالعاتی پرداخته و در فصول بعدی به معرفی شرکت ملی فولاد ایران و سپس به توضیح مراحل تحقیق می‌پردازد. او در میان محدودیتهای پژوهشی به محدودیت زمانی، عدم دسترسی به بعضی از مسئولین، محدودیت در نمونه گیری به علت شباهت موجود، وجود شباهت در بین مسئولین و دست‌اندرکاران، اشاره می‌نماید. امتیاز ارزیابی این پروژه ۸۷/۵ درصد برآورد شده است.

حامد صالحی «۱۳۷۱» از گروه شیمی، در پروژه‌ای تحت عنوان «بررسی تغییرات شیمیایی سوخت موشک بر پایه پلی یورتان در دو مرحله پخت و کپولت» که با امتیاز ۸۹/۵۸ درصد ارزیابی شده است.

هدف این تحقیق بررسی تغییرات شیمیایی سوخت طی دو مرحله پخت «Cure» و

کهولت «Aging» می باشد، که در بررسی رفتار سوخت در هر دو مرحله بسیار مورد نیاز می باشد. در این راستا، روشهای پیشرفته تجزیه بویژه متکی به ابزارهای حساس و دقیق امروزی جهت تعیین تغییرات کمی اجزاء مختلف سوخت مد نظر قرار گرفته است که به نوبه خود راه را برای بررسی بسیاری از کارهای مهم دیگر در خصوص بررسی اثر انواع مختلف دی ال ها، دی ایزوسیانات ها، کاتالیستها، شرایط مختلف دمایی و... بر سینتیک پخت سوخت و همچنین سینتیک تخریب و به طور کلی بهینه سازی آمیزه مورد استفاده و خواص نهایی سوخت هموار می سازد.

محمد نمکی «۱۳۷۲» پژوهش را تحت عنوان «جغرافیا و برنامه ریزی شهری مهاباد» انجام داده است. این پژوهش سعی دارد با بررسی توانهای محیطی مهاباد در جهت شناخت منطقه و شناسایی استعداد های منطقه برای برنامه ریزی در رفع مشکلات و تنگناها و موانع توسعه، پیشنهاداتی را ارائه نماید. در فصل پایانی این مجموعه به بحث در مورد تحولات کالبدی پرداخته شده است. امتیاز این پروژه ۸۵/۴۲ درصد تعیین گردیده است.

حسین اسکندری مبتکر «دستگاه سایش» با مکانیزم تراشنده» می نویسد: ضایعات سایش و کاهش دقت ابعادی بسیاری از قطعات صنعتی در اثر سایش، باعث بلااستفاده شدن آنها شده و از این طریق هزینه های گزافی بر صنعت و اقتصاد ملی تحمیل می شود. با استفاده از دستگاه ساخته شده، اثر پارامترهایی نظیر سختی ماده، شکل و اندازه دانه ساینده، بار، تعداد دورهای چرخ و حفره بر روی مقاومت سایش مواد، مطالعه شده اند. امتیاز ارزیابی این پروژه ۷۷/۰۸ تعیین گردیده است.

محسن طالبان پور و همکاران اقدام به طراحی و ساخت الکتروکوثر نموده اند. این دستگاه در شرکت صنایع قطعات الکترونیک با نام تجاری ERCO 2001 به تولید انبوه رسیده است. این دستگاه، توسط متخصصین در چند بیمارستان مورد بهره برداری قرار گرفته و از کیفیت کار آن ابراز رضایت شده است. اظهار شده است ساخت این دستگاه جمعاً سالانه ۱/۶۰۰/۰۰۰ مارک صرفه جویی

ارزی به دنبال خواهد داشت و توان صدور به کشورهای خارجی نیز وجود دارد. امتیاز این پروژه ۵۸/۳۳ درصد ارزیابی شده است.

عیسی متاجی امیررود «۱۳۷۰» پروژه‌ای تحت عنوان «سد انحرافی و تونل آبرسانی چالوس» انجام داده است. هدف از این طرح، مطالعه امکانات فنی و اقتصادی آب مازاد رودخانه چالوس به اراضی شرق رودخانه یعنی اراضی منطقه نور «روستاهای اطراف» می‌باشد. «امتیاز ارزیابی ۷۲/۹۱ درصد»

سهراب دل انگیزان ترجمه و پژوهشهایی را تحت عناوین مختلف انجام داده است. یکی از این پژوهشها، تحت عنوان «حاشیه‌ای بر الگوی رشد نئوکلاسیک مقادیر قیمتی در مسیر رشد» می‌باشد. این بحث ابتدا راه ابتکاری برای بیان دوباره نتایج الگوی رشد نئوکلاسیک را بیان می‌کند. سپس بحث مقداری فیزیکی را با یک پل برمی‌گرداند به بحث پولی و روی مقادیر پولی صحبت می‌کند، اگر چه خود الگوهای رشد چیزی در این خصوص بیان نمی‌کنند. «امتیاز ارزیابی ۴۱/۶۶ درصد»

پژوهشگر فوق «۱۳۷۳» در بررسی وضعیت کلاسهای تقویت بنیه رزمندگان نوشته است که بیش از ۷۰ درصد دانشجویان، مدرسین را خوب و عالی معرفی کرده‌اند. حداقل ۸۰ درصد دانشجویان با رسمی شدن این کلاسها موافقت. حداقل ۲۷ درصد دانشجویان از مدیریت و برنامه ریزی این کلاسها ناراضیند و حداقل ۸۰ درصد مدرسین به رزمندگان بودن دانشجویان توجه دارند. حداقل ۲۶ درصد از مدرسین از دستمزد دریافتی ناراضی می‌باشند و حداقل ۳۹ درصد از مدرسین از مدیریت برنامه ریزی کلاسها ناراضی هستند. امتیاز ارزیابی این پروژه ۵۸/۳۳ درصد تعیین شده است.

«الگوهای غیر خطی در اقتصاد سنجی» تألیف دیگر سهراب دل انگیزان «۱۳۷۱» می‌باشد. این مقاله در سطحی است که اگر یک دانشجوی دوره کارشناسی «اقتصاد» احتیاج به شناخت نوعی الگوی خاص غیر خطی برای تحقیق در وجود یا عدم وجود رابطه بین متغیرهای اقتصادی را داشت، بتواند الگوی مربوطه را با توجه به ماهیت متغیرهای مورد نظر انتخاب نماید «امتیاز ارزیابی ۴۵/۸۳ درصد».

حسین کلانتری خلیل آباد در پروژه‌ای تحت عنوان «بررسی جاذبه توریستی و

جهانگردی در استان یزد» پس از ذکر اهمیت توریسم و استعداد کشورمان، به شناسایی استان یزد پرداخته است. در این پژوهش آثار تاریخی و مذهبی استان یزد و جاذبه‌های طبیعی و توریسم به طور اجمالی مورد بررسی قرار گرفته است. امتیاز ارزیابی این پژوهش ۶۴/۵۸ درصد تعیین گردیده است.

از همین پژوهشگر، تحقیق دیگری تحت عنوان «طرح بررسی جاذبه‌های توریستی استانهای جنوبی «خوزستان، بوشهر، هرمزگان» و چند عنوان دیگر نیز رسیده است. بیشترین امتیاز ارزیابی در گروه مترجمین به آقای نفی طبرسا برای ترجمه کتاب «جنگ در بالکان تسویه حساب غرب با اسلام (حدیث مظلومیت مسلمانان بوسنی و هرزگوین)» تعلق گرفته است.

این کتاب منظم به مقدمه‌ای از آقای دکتر علی اکبر ولایتی می‌باشد. بخشی از کتاب فوق که توسط گروهی از محققین بوسنی و هرزگوین نگارش یافته، سعی دارد ضمن توضیح مختصری از تاریخچه سیاسی، فرهنگی آن سامان تصویر روشنی از جنایات هولناک و تکان دهنده صربها علیه مسلمانان این منطقه در طول تاریخ ترسیم نماید و با ارائه اسناد و گزارشهای رسمی مستند به خواننده در تفهیم حقایق ریشه‌های تاریخی فجایع صربها علیه مسلمانان کمک نماید.

بحث

با توجه به نظرداوران و براساس ویژگیهای تعیین شده جهت ارزیابی، فقط ۴۱/۶۶ درصد معیارها امتیاز مختصری بالاتر از ۵۰ درصد را کسب نموده‌اند. بالاترین امتیاز در بین کلیه شرکت کنندگان به معیار «شماره هفت» «میزان استفاده پژوهشگر از منابع معتبر» ۵۴/۱۳ درصد تعلق گرفته است. پایین‌ترین امتیاز ۴۰/۲۱ درصد مربوط به ویژگی «شماره ۵» «میزان موفقیت محقق در تنظیم فرضیه متناسب با موضوع تحقیق» می‌باشد.

با توجه به نمودار شماره ۵، ۶۰/۲۱ درصد پروژه‌ها امتیاز متوسط و بالاتر را کسب نموده‌اند که این رقم برای پژوهشگران جوان بسیجی رقم قابل قبولی است. اگر چه تعدادی از پروژه‌ها ضعیف بوده‌اند. با توجه به علاقه به تحقیق در این پژوهشگران، با آشنا نمودن آنها به اصول تحقیق می‌توان این نقیصه را از بین برد. لازم به یادآوری است

در قسمت اعظم پروژه‌ها اصول نگارش تحقیق، رعایت نشده و این نقص کم و بیش در اکثر پروژه‌ها مشهود است.

متوسط حدود ۳۰ منبع مورد استفاده برای هر پژوهش نشان دهنده علاقه پژوهشگران به مطالعه و تعمیق مطالب است. تعدادی از محققین کارهای ابتکاری انجام داده و بعضی اقدام به ساخت دستگاههایی نموده‌اند و در ارزیابی داوران امتیاز خوبی کسب کرده‌اند.

نمودار ۳ نشان می‌دهد که پژوهشگران بسیجی جوان هستند و مسلماً پستوانه محکمی برای امور تحقیقات کشور محسوب می‌گردند و این استعدادها لزوم برنامه‌ریزی حساب شده‌ای را ایجاب می‌کند.

نمودار ۴، نمای نوید بخشی دارد و نشان دهنده سیر صعودی تعداد پژوهشگران بسیجی می‌باشد. البته این سیر پس از فراغت از جنگ تحمیلی قابل انتظار بوده است. متأسفانه شرکت خانمها در فراخوان بسیار اندک بوده است، که گر چه ممکن است علت، کمی تعداد خواهران بسیجی باشد؛ اما باید علل دیگر آن مورد بررسی و توجه قرار گیرد.*

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

* - مرکز مطالعات و پژوهشهای ارتش بیست میلیونی از کلیه ۷۲ بسیجی پژوهشگری که با ارسال پژوهشهای خود مرکز را در جهت تنظیم این پژوهش یاری کرده است، تشکر می‌نماید.

منابع

- ابوالفتحی، عباس، ۱۳۷۱، «تحقیق در رابطه با آموزش و پرورش».
- اسکندری، حسین، «دستگاه اندازه‌گیری سایش با مکانیزم تراشنده».
- اصغرزاده، دکتر محمد، ۱۳۷۰، «موش با سیستم ایمنی انسان».
- حسن پناه، داود و همکاران، «بررسی و تعیین مناسبترین تاریخ کاشت ارقام گندم در شرایط آبی در منطقه اردبیل».
- حسینی، محمد، ۱۳۷۲، «بررسی چگونگی تأثیر آموزش در افزایش کارآیی و تغییر در طرز رفتار و تفکر کارکنان شرکت ملی فولاد ۱۳۷۱».
- دانش، مهدی، ۱۳۶۸، «بررسی سیر تحول هنر ضریح سازی در ایران از صفویه تا کنون».
- دل انگیزان، سهراب، ۱۳۷۱، «الگوی غیر خطی در اقتصاد سنجی».
- دل انگیزان، سهراب، ۱۳۷۲، «حاشیه ای برالگوی رشد نئوکلاسیک مقادیر قیمتی در مسیر رشد».
- دل انگیزان، سهراب، ۱۳۷۳، «بررسی وضعیت کلاسهای تقویت بنیه علمی اداره کل امور دانشجویان شاهد و ایثارگر دانشگاه مازنداران».
- صالحی، حامد، ۱۳۷۱، «بررسی تغییرات شیمیایی سوخت موشک بر پایه پلی یورتان در دو مرحله پخت و کھولت».
- طالبانپور، مهندس محسن، «طراحی و ساخت الکتروکوتر».
- طاهری، رحیم، ۱۳۷۲، «بررسی وضعیت موجود بهداشت محیط مدارس شهری دوره ابتدایی استان مرکزی در سال تحصیلی ۷۲ - ۷۱ و مقایسه آن با استانداردهای تعیین شده در آیین نامه بهداشت محیط مدارس».
- طبرسا، تقی، ۱۳۷۱، «جنگ در بالکان»، انتشارات اطلاعات، تهران.
- فلاح کروی، مجید، «طراحی آبگرمکن خورشیدی به کمک کامپیوتر».
- قاسمی، معرفت و همکاران، «بررسی سیستم‌های پایدار مخلوط یونجه، علف باغ و نقش تعادل اکولوژیک بین آنها در تولید علوفه».
- قهرمانی صغیر، حمید، ۱۳۷۱، «ارزیابی و انجام یک روش بیولوژیکی جدید برای

تعیین سمیت حاد مواد شیمیایی سمی». کاظمیان، حسین، ۱۳۷۲، «تجزیه شیمیایی، تعیین ساختمان و بررسی خواص تبادل یونی یک زئولیت طبیعی». کلانتری، حسین، «بررسی جاذبه‌های توریستی و جهانگردی در استان یزد». متاجی امیررود، عیسی و کاری محمد علی، ۱۳۷۰، «سد انحرافی و تونل آبرسانی چالوس». نمکی، محمد، ۱۳۷۲، «جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری مهاباد».

شروېشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی